

BO'LAJAK CHET TILI O'QITUVCHILARINI PEDAGOGIK FAOLIYATGA TAYYORLASH MEXANIZMI

Sayora Inamova

Namangan davlat universiteti 2-kurs tayanch doktoranti (PhD)

<https://www.doi.org/10.5281/zenodo.8050024>

ARTICLE INFO

Received: 08th June 2023

Accepted: 16th June 2023

Online: 17th June 2023

KEY WORDS

Professional nutq, chet tili, chet tilini o'qitish, professional muloqot, og'zaki va yozma nutq, pedagogika universitetida o'qitish.

ABSTRACT

Mazkur maqolada bo'lajak chet tili o'qituvchilarini tayyorlashni takomillashtirish masalalari, ijodiy fikrlaydigan chuqur bilimga ega, murakkab ijtimoiy va ishlab chiqarish muammolarini hal etishga qodir mutaxassislarni tayyorlash. Maqolada o'quv jarayonida yuzaga keladigan muammolar, shuningdek, chet tillarini o'qitish tamoyillari va usullari, maqsadi talabalarga o'rgatishdir.

Kelajakdagi chet tili o'qituvchilari ularni sinfda dars berishga tayyorlaydigan kurslarni yakunlash uchun ko'p vaqt va kuch sarflashadi. Bo'lajak o'qituvchilarini o'z sohalarida haqiqiy professional bo'lishga tayyorlaydigan kam sonli kurslar mavjud. Ushbu maqola uchta asosiy komponentni ko'rib chiqadi, ular orqali ushbu sohadagi mavjud mutaxassislar bo'lajak o'qituvchilarini o'z kareralarida professional bo'lishga tayyorlashda yordam berishlari mumkin – Chet tili mutaxassisligi bo'yicha boshlang'ich bosqichda va o'qitishning dastlabki uch yili davomida faol murabbiylik, muloqot, ilg'or o'qitish amaliyoti va kasbiy rivojlanish imkoniyatlari va professional tashkilotlarga jalb qilishni rag'batlantirishdir. Aniqroq aytganda, ushbu maqola Oklaxoma shtatida davom etayotgan muvaffaqiyatli murabbiylik modeliga bag'ishlangan. Ushbu modelning bir qismi sifatida, chet tili ta'lim yo'nalishlari kichik o'qish yili davomida o'z universiteti yaqinidagi tajribali, muvaffaqiyatli chet tili o'qituvchisi bilan bog'lanadi. Talabalar o'z ustozlari bilan munosabatlarni o'rnatish va murabbiy qanday o'rgatishini o'rganish uchun muntazam ravishda uchrashadilar. Talaba bir semestr davomida 30-60 soat vaqtini ustozning auditoriyasida kuzatish, o'qitish va ustozdan fikr-mulohazalarni olish uchun o'tkazadi. Mentor amaliyot davomida va hech bo'lmaganda o'qituvchilikning dastlabki uch yilida talabaning bilim olishida rol o'ynashda davom etadi.

Yaxshi o'qitish amaliyotlarini muloqot qilish chet tili ta'lim yo'nalishining dastlabki bosqichlaridan boshlab o'qitishning muhim qismidir. Bo'lajak o'qituvchilar chet tili o'qitishni samarali deb hisoblagan kasbni erta bilishlari kerak. Bu a'loqa turli yo'llar bilan amalga oshirilishi mumkin. Men kichik kurs davomida seminar o'tkazishni taklif qilaman, unda talabalar so'rovnomanini to'ldiradilar, u yerda samarali chet tili o'qituvchilarining xatti-harakatlari va munosabatlarini baholaydilar, so'ngra ularning javoblarini bir xil anketa elementlarini o'z ichiga olgan butun mamlakat bo'ylab o'tkazilgan so'rovnomalar bilan solishtiradilar. Keyingi munozara talabalarning yaxshi ta'lim berish haqidagi qarashlarini va

chet tili o'qitishning qaysi sohalarida talabalar ko'proq izlanishlari kerakligiga oydinlik kiritishi mumkin.

Bo'lajak chet tili o'qituvchilarining metodik tayyorgarligini rivojlantirishning asosiy omili sifatida o'quvchilarning axloqiy-estetik dunyoqarashini, siyosiy ijtimoiylashuvini aniqlashga alohida e'tibor qaratilmoqda. Shuningdek, bo'lajak o'qituvchilarning metodik tayyorgarligini rivojlantirish texnologiyasi sifatida o'quvchilarning axloqiy, kasbiy va kommunikativ tayyorgarligining ma'naviy-madaniy asoslarini rivojlantirish, texnokratik tafakkurni rivojlantirish katta ahamiyatga ega.

Respublikamiz ta'lim tizimida raqobatbardosh kadrlar tayyorlash mexanizmlarini takomillashtirishning normativ-huquqiy bazasi yangilandi, moddiy-texnik bazasi yaratildi. Oliy ma'lumot institutlarni strategik rivojlantirish bo'yicha "yo'l xaritalari"ni ishlab chiqish xorijiy mamlakatlarning yetakchi universitetlari bilan hamkorlikda qo'shma fakultet va universitetlarning filiallari tashkil etildi va bajariladi. Ta'lim tizimida amalga oshirilayotgan islohotlar bo'lajak chet tili o'qituvchilarining metodik tayyorgarligini rivojlantirish mexanizmlarini takomillashtirishga xizmat qiladi. Shu bilan birga, bugungi islohotlar talabalarning kelajak kasbidir.

Bu faoliyatning ijtimoiy ahamiyatini, mas'uliyat va ijtimoiy talab va burchlarga munosabatini to'liq tushunishga erishish uchun pedagogik mexanizmlarni takomillashtirish zaruratini keltirib chiqaradi. O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish to'g'risida Harakatlar strategiyasida "Jismoniy sog'lom, aqliy va ma'naviy jihatdan rivojlangan, mustaqil fikrlovchi, Vatanga sadoqatli, hayotga qattiq qaraydi yoshlar tarbiyasi, demokratik islohotlarni chuqurlashtirish va fuqarolik jamiyati rivojlanishida ularning ijtimoiy faolligini oshirish kabi muhim vazifalar belgilandi» Va bu bo'lajak chet tili o'qituvchilarining metodik tayyorgarligini rivojlantirishning psixologik-pedagogik xususiyatlarini oydinlashtirish bo'lajak o'qituvchilarning metodik tayyorgarligini rivojlantirish modelini ishlab chiqishni taqozo etadi. Shuningdek, bo'lajak o'qituvchilar tajribali o'qituvchilarni kuzatishi, nima yaxshi ishlagan va nima uchun, nima yaxshi ishlamagan va nima uchun va darsni yaxshilash uchun nimani o'zgartirish mumkinligi haqida fikr yuritishi kerak. Bo'lajak o'qituvchilar qisqa darslarni o'zlari o'qitish va bir xil refleksiya mashqlarida qatnashish imkoniyatiga ega bo'lishlari kerak. Ushbu taqdimotda professor-o'qituvchilar, xususan, metodik o'qituvchilar bo'lajak o'qituvchilarga kasbiy tashkilotlarga a'zo bo'lish, hatto talaba sifatida ham professional tashkilotlarning faol a'zosi bo'lish, o'rganish va tarmoqqa kirish uchun professional tashkilotlar yig'ilishlari va malaka oshirish seminarlarida qatnashish muhimligini singdirish usullari muhokama qilinadi. Xulosa qilib shuni ta'kidlash kerakki, boshlanishi bilan Rossiyaning xalqaro iqtisodiy va ta'lim maskani, xorijiy davlatlarga xizmat va turistik sayohatlar tez-tez uchragan; Hammasi ko'proq xorijiy kompaniyalar Rossiya ma'muriy markazlarida korxonalar va filiallar tarmog'ini tashkil qiladi; ta'lim muassasalarining moddiy-texnik bazasi kengaymoqda; Innovatsion interfaol ta'lim texnologiyalari o'quv jarayoniga tobora kengroq joriy etilmoqda, ilova o'quv multimedia mahsulotlarini olish; O'qituvchilar haqiqiy manbalar va elektron manbalardan foydalanish uchun tobora ko'proq imkoniyatlarga ega bo'lmoqdalar darsliklar va o'quv qo'llanmalari chiqarilmoqda. Bitiruvchilar ta'limning turli yo'nalishlari va profillari bilishadi.

Chet tilini, xususan, ingliz tilini bilish ularning ishga joylashish imkoniyatlarini qay darajada mustahkamlashi mumkin yoki martaba zinapoyasida yuqoriga ko'tarilishi mumkinligini ko'rsatadi. Xulosa qilib aytganda bo'lajak chet tili o'qituvchilarini tayyorlashda pedagogik innovatsiyalardan foydalanish, ingliz tili darslarida axborot texnologiyalarining joriy etilishi, bo'lajak chet tili o'qituvchilarining nutq faoliyati asosiy ko'nikmalarini shakllantirish va takomillashtirishda loyiha metodikasidan foydalanish samaradorligini yana bir bor ta'kidlash mumkin.

References:

1. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2012 йил 10 декабрдаги “Чет тилларни ўрганиш тизимини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида” ПҚ 1875.
2. Мусурманова А. Педагогик технологиялар-таълим самарадорлиги омили: монография/О.М.Мусурманова. Тошкент: Ёшлар нашриёт уйи, 2020.– 43 б.
3. Akmalieva Kh.A. The Beneficial Angels of Learner-Centered Approach in Prospering Pupils' Communicative Competence in English Classes at Academic Lyceums. International Journal on Integrated Education. 2022, Volume 5, Issue 1. –129-135 p.
4. Ахмадалиева Х.А. Академик лицейларнинг аниқ йўналишида таълим олаётган ўқувчиларнинг коммуникатив компетенциясини коммуникатив ўйинлар орқали ривожлантириш.Замонавий таълим илмий-амалий оммабоп журнал. №12 (109), 2021. – 34-40 б.
5. Ахмадалиева Х.А., Тухтаева Н.А., Ҳакимова С.Д. Teaching integrated language skills: Classroom language, classroom investigation, material design, planning for teaching and learning. Ўқув қўлланма. Тошкент: Донишманд зиёси нашриёти, 2022. –183-255 б.
6. Ширинова Н.Д. Инглиз тили дарсларида академик лицей ўқувчиларининг билиш фаоллигини ошириш : Дисс. ...пед.фанл.ном. – Т.,2006. – 143 б.